

Tema

Dansens og musikkens rødder 57

Om Berggreens danse. 2. del

Kjeld Nørgaard, Århus

I sidste nummer kunne man læse 1. del af artiklen om dansene i A.P.Berggreens "Danske Folke-Sange og Melodier". Her blev dansen Taprisør omtalt.

Den næste der er beskrevet er nr. 254 (og 255). Begge melodierne hedder Syvspring. Den første er, med Berggreens ord: "...forespillet mig 1858 af en jydsk Spillemand i Vendsyssel", i øvrigt den samme spillemand fra hvis nodebog han har "Taprisør". Hvor nr. 255 stammer fra fremgår ikke, bortset fra at der over melodien står "Fyn?".

Nr. 254 er samme melodi som den Syvspring der står i "358"¹ som nr. 2.

I Berggreens beskrivelse, der refererer til nr. 254, står der "Denne jydsk Folkedands udføres af to Karle, der svinge hinanden rundt på een Plet, indtil Slutnings-Noden indtræffer..." Herefter beskrives det, hvorledes man efter hver gennemdansning lægger et ekstra stykke på dansen, ganske som det kendes fra beskrivelsen af Syvspring som den fremgår af "Hefte 1"² (efter første gennemdansning tramper man med den ene fod. Efter anden gennemdansning

tramper man med begge fødder. Efter tredje gennemdansning tramper man og går ned i knæ, osv.). Hvad der i denne sammenhæng er interessant, er at der i ovenstående hæfte efter dansen står skrevet, at dansebeskrivelsen er taget fra Berggreen, med en ganske præcis henvisning til hans beskrivelse. Dansen fra hæftet er imidlertid helt anderledes i den første del, så man må have kendt en anden beskrivelse af dansen som man har blandet med Berggreens.

Den anden af melodierne, altså nr. 255 genfindes i næsten uændret udgave i Danmarks Sanglege³ med en tilhørende legebekrivelse der i princippet er magen til ovennævnte. Legebogens melodi og sangtekst ses i figur 1.

Den næste melodi i bogen som har en dansebeskrivelse er nr. 256, Ottemands-Dansen. Ifølge Berggreen er melodien skrevet af efter den samme nodebog som Taprisør.

Dansen udføres af 4 par (eller flere) opstillet i en rundkreds. Turene er de samme 10 som i Taprisør, og efter hver tur følger en opføring der er mindst ligeså langvarig som i Taprisør. Den første gang udføres opføringen på en lidt afvigende måde, men ellers skal den opførende herre skiftevis svinge sin egen dame og damerne i kredsen indtil alle damerne er blevet svinget. Først herefter kommer 2. tur, hvorefter alle svingningerne gentages.

I "Vendsysselhæftet"⁴ er der fra Læsø beskrevet en dans der hedder Otte Mands Dans. Dansen er opbygget efter den samme opskrift og med en melodi der minder meget om Berggreens. En tilsvarende dans, med navnet 8 Mands Dans, er optegnet på Læsø i 1981 og beskrevet i "Læsø, Dans og musik"⁵. Melodien fra sidstnævnte optegnelse er noget "underlig", men minder i påfaldende grad om Berggreens melodi. Jeg mener ikke at der kan være tvivl om, at vi her har tre varianter af samme dans.

VIDE-VIDE-VIT!

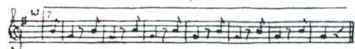
Vi de vi de vit, min Mand er kommen. Vide vi de vit, hvad har han bragt? Vi de vi de

vi Tre Mark i Lommen vi de vi de vit een saa jeg har jagt. La la la la la la la la la la la

la la

Vide-vide-vit! Min Mand er kommen.
Vide-vide-vit! Hvad har han bragt?
Vide-vide-vit! En Sæk med Blommer.
Vide-vide-vit! Dem har jeg smagt.
Lalalala..... Se saa!

Syvspring fra Danmarks Sanglege

Den næste med dansebeskrivelse er nr. 261 (såfremt en af artiklens læsere er ejer af 2. udgave af bogen, skal han/hun være opmærksom på, at der i denne er en trykfejl, idet dansebeskrivelsen fejlagtigt henviser til melodi nr. 260 som hedder "Kyllinge-Sørens Dands". Dette har tidligere skabt nogen forvirring, idet en artikel i Østjydsk Hjemstavn⁶ som omhandler Kywling Søren og de danse der er opkaldt efter ham, forsøger at få beskrivelsen og melodien til at passe sammen).

Musikken er fra samme kilde som de foregående og hedder "Veirmølle-Dandsen". Melodien er umådelig udbredt og kendes i talrige varianter. Den findes i to af de kendteste 1700-tals nodebøger, nemlig i Brødrene Basts nodebog fra 1763 – 1782 som Møllevinge Contillion og i Rasmus Storms nodebog som Vindt Mølle Menuet. Den er i adskillige af 1800-tallets nodebøger. Den er med på Danmarks første fonografoptagelse af spillemandsmusik fra 1909 af Thomas Johansen fra Kås⁷ og for at ende i nutiden har Lars Lilholt brugt melodien i 1982 til en af sangene på pladen med titlen "– og Fanden dukked' op og sagde: Ja!"

Melodien, i Berggreens klaverarrangement og med hans dansebeskrivelse, fremgår af hosstående figur. Læseren kan herefter selv gøre sig sine tanker om hvordan dansen skal udføres. Per og Pia Sørensens fortolkning kan ses i deres udgivelse "Hæfte 6"⁸.

× Nr. 261. „Veirmølle-Dandsen.“ (Fra Vendsyssel.)

Nr. 261. 1ste Repetits: Alle rundt med hinanden i udstrakte Hænder. 2den Repetits, 1ste Gang: Alle Karlene i Midten sætte de venstre Hænder op imod hinanden og holde Pigerne under høire Arm, medens de svinge rundt; 2den Gang: Pigerne ligesaadan med Karlene under Armen.

Veirmølle-Dandsen

Den sidste, hvor der skrives noget om dansemåden, er nr. 262 som hedder "Forkeert". Beskrivelsen er her ganske kortfattet, idet der blot står *De Dandsende dreie sig til ven-*

stre Side. Denne beskrivelse kan sagtens fortolkes i forhold til den betydning der almindeligvis lægges i betegnelserne Forkert Vals og Forkert Polka i dag, nemlig at man danser den forkerte vej rundt i salen.

Hvor Berggreen har sine dansebeskrivelser fra står hen i det uvisse, men da de alle hører til melodier som han har fra den samme spillemand kan man vel formode, at det også er spillemanden der er kilden til dansene. Hvorfor han ikke har forsøgt at skaffe dansebeskrivelser til de andre melodier, eller, hvis han ikke interesserede sig for dans, hvorfor han har medtaget beskrivelserne til disse danse står hen i det uvisse.

Det vil naturligvis også være interessant at se nærmere på melodierne i bogen. Berggreen går ikke af vejen for at bearbejde det originale melodistof, hvilket han da heller ikke lægger skjul på i sin indledning. Det kunne være interessant at opspore de originale forlæg til melodierne og sammenligne dem med de udgaver som findes i bogen. Det er imidlertid et projekt som må udskydes til en senere lejlighed.

Litteratur

1. Danske Folkedanseres Spillemandskreds: 358 danske folkedansemelodier, bind 1. Eget forlag 1963
2. Foreningen til Folkedansens Fremme: Beskrivelse af gamle danske folkedanse. Hefte 1. København 1976
3. S.Tvermose Thyregod: Danmarks Sanglege. Det Schönbergske Forlag 1931
4. Foreningen til Folkedansens Fremme: Gamle Danse fra Vendsyssel og Læsø. København 1982
5. Anders Christensen m.fl.: Læsø – dans og musik. Folkemusikhusringen 1995
6. N.P. Østergaard, red.: Østjydsk Hjemstavn, VI. Østjydsk hjemstavnsforenings aarskrift 1941
Årsskriftet indeholder to artikler, dels "Kywling-Søren og hans Meriter" og dels "Kylling-Sørens Danse"
7. J.H.Koudal: Rasmus Storms nodebog. Forlaget Kragen 1987
Bogen indeholder en fylldig omtale af alle melodierne i nodebogen. Under omtalen af Vindt Mølle Menuet kan der læses endnu flere oplysninger og henvisninger
8. Pia og Per Sørensens: 27 gamle folkedanse fra Jylland. Eget forlag 2000